

**ΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΙΚΑΙ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ
ΤΗΣ ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ
ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΣΥΝΟΔΙΚΟΤΗΣ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ**

Ραβέννα, 13 Ὀκτωβρίου 2007

Εἰσαγωγή

1. «Ἴνα πάντες ἐν ᾧσι, καθὼς σύ, Πάτερ, ἐν ἐμοὶ καὶ γὰρ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σὺ μὲ ἀπέστειλας» (Ἰωάν. 17, 21). Εὐχαριστοῦμεν τὸν Τριαδικὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος συνήγαγεν ἡμᾶς – τὰ μέλη τῆς Μικτῆς Διεθνoῦς Ἐπιτροπῆς διὰ τὸν Θεολογικὸν Διάλογον μεταξὺ τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας – ὥστε νὰ ἀνταποκριθῶμεν ἀπὸ κοινοῦ ἐν ὑπακοῇ εἰς αὐτὴν τὴν προσευχὴν τοῦ Ἰησοῦ. Ἐχομεν ἐπίγνωσιν ὅτι ὁ διάλογος μας ἀρχίζει ἐκ νέου ἐντὸς ἐνὸς κόσμου, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀλλάξει ριζικῶς κατὰ τοὺς προσφάτους καιροὺς. Τὸ φαινόμενον τῆς ἐκκοσμικεύσεως καὶ τῆς παγκοσμιοποιήσεως, καθὼς καὶ ἡ πρόκλησις ἐκ μέρους νέων συναντήσεων μεταξὺ Χριστιανῶν καὶ πιστῶν ἄλλων θρησκευτῶν, ἀπαιτεῖ καὶ πάλιν ἐπειγόντως ἀπὸ τοὺς μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ νὰ δίδουν μαρτυρίαν τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδος των. Εἴθε τὸ Πνεῦμα τοῦ Ἀναστάτου Κυρίου νὰ ἐνδυναμώνη τὰς καρδίας καὶ τὰς διανοίας μας, προκειμένου νὰ φέρωμεν τοὺς καρποὺς τῆς ἐνότητος εἰς τὴν σχέσιν μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας, ὥστε ἀπὸ κοινοῦ νὰ διακονήσωμεν τὴν ἐνότητα καὶ τὴν εἰρήνην ὅλης τῆς ἀνθρωπίνης οικογενείας. Εἴθε τὸ αὐτὸ Πνεῦμα νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν πλήρη ἔκφρασιν τοῦ μυστηρίου τῆς ἐκκλησιαστικῆς (ecclesial) κοινωνίας, τὴν ὁποίαν ἀναγνωρίζομεν εὐγνωμόνως ὡς τὸ ὠραιότερον δῶρον τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον, μυστήριον, τοῦ ὁποῖου τὸ κάλλος ἀντανακλᾶται ἰδιαίτερος εἰς τὴν ἀγιότητα, εἰς τὴν ὁποίαν πάντες ἐκλήθημεν.

2. Συμφώνως πρὸς τὸ σχέδιον ἐργασίας τοῦ Διαλόγου, τὸ ὁποῖον υἰοθετήθη κατὰ τὴν πρώτην ἐν Ῥόδῳ συνάντησιν τῆς τοῦ 1980, ἡ Μικτὴ Ἐπιτροπὴ ἤρχισεν νὰ μελετᾷ τὸ μυστήριον τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας (communio) ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ μυστηρίου τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Τοῦτο κατέστησε δυνατὴν μίαν βαθυτέραν

κατανόησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, τόσον εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς τοπικῆς κοινότητος περὶ τὸν ἐπίσκοπον αὐτῆς, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν σχέσεων μεταξὺ ἐπισκόπων καὶ μεταξὺ τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν ὁποίων ἕκαστος προεδρεύει, ἐν κοινωνία μετὰ τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, τῆς ἐκτεινομένης εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον (Κείμενον τοῦ Μοναχοῦ, 1982). Προκειμένου νὰ διευκρινίσῃ τὴν φύσιν τῆς κοινωνίας, ἡ Μικτὴ Ἐπιτροπὴ ὑπεγράμμισε τὴν σχέσιν, ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τῆς πίστεως, τῶν Μυστηρίων – ἰδιαίτερος τῶν τριῶν Μυστηρίων τῆς χριστιανικῆς μύησης – καὶ τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας (Κείμενον τοῦ Μπάρι, 1987). Κατόπιν διὰ τῆς μελέτης τοῦ μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης ἐν τῇ μυστηριακῇ δομῇ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπεσήμανε σαφῶς τὸν ῥόλον τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς ὡς ἐγγυήσεως τῆς κοινωνίας τῆς καθ' ὅλου Ἐκκλησίας καὶ τῆς συνεχείας αὐτῆς μετὰ τῶν Ἀποστόλων ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ (Κείμενον τοῦ Βάλαμο, 1988). Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1990 μέχρι τὸ 2000 τὸ κύριον θέμα, τὸ ὁποῖον συνεζητήθη ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς, ἦτο αὐτὸ τῆς «Οὐνίας» (Κείμενον τοῦ Μπελεμεντίου, 1993· Βαλτιμόρη, 2000), θέμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐξετάσωμεν περαιτέρω εἰς τὸ ἐγγὺς μέλλον. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐξετάζομεν τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον ἐτέθη εἰς τὸ τέλος τοῦ Κειμένου τοῦ Βάλαμο καὶ διασκεπτόμεθα περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, τῆς συνοδικότητος καὶ τῆς ἐξουσίας.

3. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κοινῶν αὐτῶν δηλώσεων τῆς πίστεως μας, πρέπει τώρα νὰ ἐξαγάγωμεν τὰς ἐκκλησιολογικὰς καὶ κανονικὰς συνεπείας, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἐκ τῆς μυστηριακῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ἐφ' ὅσον ἡ Θ. Εὐχαριστία, ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ μυστηρίου τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀποτελεῖ τὸ κριτήριον τῆς καθόλου ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, τίνι τρόπῳ αἱ θεσμικαὶ δομαὶ (institutional structures) ἀντανακλοῦν κατὰ τρόπον ὁρατὸν τὸ μυστήριον τῆς κοινωνίας ταύτης; Ἐφ' ὅσον ἡ Μία καὶ Ἁγία Ἐκκλησία πραγματοποιῆται τόσον ἐντὸς ἐκάστης τοπικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία τελεῖ τὴν Θ. Εὐχαριστίαν, καὶ ταυτοχρόνως ἐντὸς τῆς κοινωνίας ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν, τίνι τρόπῳ ἡ ζωὴ τῶν Ἐκκλησιῶν καθιστᾷ ἔκδηλον αὐτὴν τὴν μυστηριακὴν δομὴν;

4. Ἐνότης καὶ πολλαπλότης, ἡ σχέσις μεταξὺ τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας καὶ τῶν πολλῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, αὐτὴ ἡ καταστατικὴ σχέσις τῆς Ἐκκλησίας, θέτει ἐπίσης τὸ ζήτημα τῆς σχέσεως μεταξὺ τῆς ἐξουσίας, ἡ ὁποία εἶναι ἐγγενῆς εἰς ἕκαστον ἐκκλησιαστικὸν θεσμόν, καὶ τῆς συνοδικότητος, ἡ

ὅποια ἀπορρέει ἐκ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας ὡς κοινωνίας. Καθ' ὅσον οἱ ὅροι «ἐξουσία» καὶ «συνοδικότης» καλύπτουν μίαν πολὺ εὐρεΐαν περιοχὴν, θὰ ἀρχίσωμεν ὀρίζοντες τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον τοὺς κατανοοῦμεν.¹

I. Τὰ θεμέλια τῆς Συνοδικότητος καὶ τῆς Ἐξουσίας

1. Συνοδικότης

5. Ὁ ὅρος συνοδικότης (Conciliarity or Synodality) προέρχεται ἐκ τῆς ἑλληνικῆς λέξεως “**σύνοδος**” (λατινιστὶ *concilium*), ἡ ὅποια πρωτίστως σημαίνει σύναξιν ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν μίαν ἰδιαίτεράν εὐθύνην. Εἶναι ἐν τούτοις δυνατὸν νὰ ἐκληφθῇ ἐπίσης ὁ ὅρος ἐν εὐρυτέρᾳ ἐννοίᾳ, ὡς ἀναφερόμενος εἰς ὅλα τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας (πρβλ. τὸν ῥωσικὸν ὅρον *sobornost*). Κατὰ συνέπειαν θὰ ἀναφερθῶμεν πρωτίστως περὶ τῆς συνοδικότητος ὡς δηλούσης ὅτι ἕκαστον μέλος τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, δυνάμει τοῦ Βαπτίσματος, ἔχει τὴν θέσιν του καὶ ἰδίαν εὐθύνην εἰς τὴν εὐχαριστιακὴν κοινωνίαν (λατινιστὶ *communio*). Ἡ συνοδικότης ἀντανაკλᾷ τὸ Τριαδικὸν μυστήριον καὶ εὐρίσκει εἰς αὐτὸ τὴν τελικὴν θεμελίωσιν της. Τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος «ἀριθμοῦνται», ὅπως λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος (*Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*, 45), χωρὶς ὁ χαρακτηρισμὸς ὡς «δευτέρου» ἢ «τρίτου» προσώπου νὰ ὑποδηλώνη μείωσιν ἢ ὑποταγὴν τινα. Ὁμοίως, ὑφίσταται ἐπίσης μία τάξις μεταξὺ τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ὅποια ἐν τούτοις δέν ὑποδηλώνει ἀνισότητα εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν των φύσιν.

6. Ἡ Θ. Εὐχαριστία φανερῶνει τὴν Τριαδικὴν κοινωνίαν, ἡ ὅποια καθίσταται ἐνεργὸς ἐν τοῖς πιστοῖς ὡς ὀργανικὴ ἐνότης πλειόνων μελῶν, ἐξ ὧν ἕκαστος ἔχει ἴδιον χάρισμα, ἰδίαν διακονίαν ἢ ἴδιον λειτούργημα, ἀναγκαῖα ἐν τῇ ποικιλίᾳ καὶ ἑτερότητι αὐτῶν, πρὸς οἰκοδομὴν πάντων ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ Σώματι τοῦ Χριστοῦ. (πρβλ. 1 Κορ. 12, 4-30). Ἄπαντες

¹ Τὰ Ὁρθόδοξα μέλη ἐθεώρησαν σημαντικὸν νὰ τονίσουν ὅτι ἡ χρῆσις τῶν ὄρων (καὶ ἐκφράσεων) «ἡ Ἐκκλησία», «ἡ ἀνά τὸν κόσμον Ἐκκλησία», «ἡ ἀδιαίρετος Ἐκκλησία» καὶ «τὸ Σῶμα Χριστοῦ» εἰς τὸ παρὸν Κείμενον καὶ εἰς παρόμοια Κείμενα, τὰ ὅποια παρήχθησαν ὑπὸ τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς, κατ' οὐδένα τρόπον δέν ὑπονομεύει τὴν αὐτοσυνειδησίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Αποστολικῆς Ἐκκλησίας, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ τὸ Σύμβολον τῆς Νικαίας. Ἐξ ἐπόψεως Ρωμαιοκαθολικῆς ἰσχύει ἡ ἴδια αὐτοσυνειδησία: ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Αποστολικὴ Ἐκκλησία «ὑφίσταται ἐν τῇ Ρωμαιοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ» (*Lumen Gentium*, 8): τοῦτο δέν ἀποκλείει τὴν ἀναγνώρισιν ὅτι στοιχεῖα τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας εἶναι παρόντα ἐκτὸς τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς κοινωνίας.

καλοῦνται, δεσμεύονται καὶ θεωροῦνται ὑπεύθυνοι – ἕκαστος κατὰ διαφορετικόν, ἀλλ' οὐχ ἥττον πραγματικόν τρόπον – εἰς τὴν ἀπὸ κοινοῦ πραγματοποιήσιν τῶν ἐνεργειῶν, αἱ ὁποῖαι διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καθιστοῦν παροῦσαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν διακονίαν τοῦ Χριστοῦ, «τῆς ὁδοῦ καὶ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ζωῆς» (Ἰωάν. 14, 6). Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πραγματοποιεῖται εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος τὸ μυστήριον τῆς σωτηριώδους κοινωνίας μετὰ τῆς Ἁγίας Τριάδος.

7. Ἐκάστη κοινότης καὶ ἕκαστον πρόσωπον ἐντὸς αὐτῆς εἶναι φορεὺς τῆς «ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως», ὅπως τὴν **ἀποκαλεῖ** ἡ ἑλληνικὴ θεολογία, τὸ *sensus fidelium* κατὰ τὴν λατινικὴν ὀρολογία. Λόγω τοῦ Βαπτίσματος καὶ τοῦ Χρίσματος ἕκαστον μέλος τῆς Ἐκκλησίας ἀσκεῖ μίαν μορφήν ἐξουσίας ἐντὸς τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτήν, ἅπαντες οἱ πιστοὶ (καὶ οὐχὶ μόνον οἱ ἐπίσκοποι) εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὴν πίστιν, τὴν ὁποῖαν ὁμολογοῦν κατὰ τὸ Βάπτισμα των. Κοινὴ μας διδασκαλία εἶναι ὅτι ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἐδέχθη «τὸ χρίσμα ἀπὸ τοῦ Ἁγίου» (1 Ἰωάν. 2, 20 καὶ 27), ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῶν ποιμένων του, δέν δύναται νὰ πλανηθῆ εἰς θέματα πίστεως (πρβλ. Ἰωάν. 16, 13).

8. Διακηρύσσοντες τὴν πίστιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ διευκρινίζοντες τοὺς κανόνας τῆς χριστιανικῆς συμπεριφορᾶς, οἱ ἐπίσκοποι διὰ τοῦ θείου θεσμοῦ ἔχουν ἓν ἰδιαίτερον ρόλον. «Ὡς διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων οἱ ἐπίσκοποι εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὴν κοινωνίαν ἐν τῇ ἀποστολικῇ πίστει καὶ διὰ τὴν πιστότητα πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις ἑνὸς βίου συμφώνως πρὸς τὸ Εὐαγγέλιον» (Κείμενον τοῦ Βάλαμο, § 40).

9. Αἱ Σύνοδοι εἶναι ὁ κύριος τρόπος, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀσκεῖται ἡ κοινωνία μετὰ τῶν ἐπισκόπων (πρβλ. Κείμενον τοῦ Βάλαμο, § 52). Οὕτως «ἡ προσκόλλησις εἰς τὴν ἀποστολικὴν κοινωνίαν συνδέει τὸ σύνολον τῶν ἐπισκόπων μετὰ τῶν, διὰ τῆς συνδέσεως τῆς ἐπισκοπῆς τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς τὸ κολλέγιον τῶν Ἀποστόλων. Καὶ οὗτοι ἐπίσης συγκροτοῦν κολλέγιον ἐρριζωμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος εἰς τὸ «ἅπαξ διὰ παντός» τῆς ἀποστολικῆς ομάδος, μοναδικῶς μάρτυρος τῆς πίστεως. Τοῦτο σημαίνει ὅχι μόνον ὅτι ὀφείλουν νὰ εἶναι **ἠνωμένοι** μετὰ τῶν ἐν τῇ πίστει, τῇ φιλανθρωπίᾳ, τῇ ἀποστολῇ, τῇ καταλλαγῇ, ἀλλ' ἐπίσης ὅτι ἔχουν κοινὴν τὴν αὐτὴν εὐθύνην καὶ τὴν αὐτὴν διακονίαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν» (Κείμενον τοῦ Μονάχου, III, § 4).

10. Η συνοδική αυτή διάσταση της ζωής της Ἐκκλησίας ἀνήκει εἰς τὸ ἐσώτατον τῆς φύσεως εἶναι αὐτῆς. Τοῦτο σημαίνει ὅτι θεμελιούται εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Χριστοῦ διὰ τὸν λαὸν Του (πρβλ. Ματθ. 18, 15-20), ἀκόμη καὶ ἂν αἱ κανονικαὶ πραγματώσεις τῆς προσδιορίζονται κατ' ἀνάγκην ἐπίσης ὑπὸ τῆς ἱστορίας καὶ ἐντὸς τοῦ κοινωνικοῦ, πολιτικοῦ καὶ πολιτισμικοῦ πλαισίου. Οὕτως ὀριζόμενη ἡ συνοδική διάσταση τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὰ τρία ἐπίπεδα ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, τὸ τοπικόν, τὸ ἐπαρχιακόν καὶ τὸ ἀνά τὴν οἰκουμένην : ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς τοπικῆς (*local*) Ἐκκλησίας, τῆς πεπιστευμένης εἰς ἓνα ἐπίσκοπον· ἐπὶ τοῦ ἐπαρχιακοῦ ἐπιπέδου ἑνὸς συνόλου τοπικῶν Ἐκκλησιῶν μετὰ τῶν ἐπισκόπων των, οἱ ὅποιοι ἀναγνωρίζουν τὸν «πρῶτον» μετὰ τῶν (Ἀποστολικὸς Κανὼν 34)· καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἀνα τὴν οἰκουμένην (*universal*) Ἐκκλησίας, ὅπου ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι εἶναι *πρῶτοι* εἰς τὰς διαφόρους ἐπαρχίας, ἀπὸ κοινοῦ μεθ' ὅλων τῶν ἐπισκόπων, συνεργάζονται εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸ σύνολον τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου ἐπιπέδου ὀφείλουν νὰ γνωρίζουν οἱ «πρῶτοι» ποῖος εἶναι ὁ «πρῶτος» μετὰ τῶν αὐτῶν.

11. Ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει εἰς πλείονας καὶ διαφόρους τόπους, πρᾶγμα τὸ ὅποῖον φανερῶνει τὴν καθολικότητα τῆς. Οὕσα «καθολικῆ», εἶναι εἰς ζῶν ὀργανισμὸς, τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἐκάστη τοπικὴ Ἐκκλησία, ὅταν εὐρίσκηται ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῶν ἄλλων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ἀποτελεῖ φανέρωσιν τῆς Μιᾶς καὶ Ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ. Ἐπομένως τὸ νὰ εἶναι «καθολικῆ» σημαίνει ὅτι εὐρίσκεται ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας πάντοτε καὶ πανταχοῦ. Διὰ τοῦτο ἡ διακοπή τῆς εὐχαριστιακῆς κοινωνίας σημαίνει τὸν τραυματισμὸν ἑνὸς ἐκ τῶν οὐσιωδῶν χαρακτηριστικῶν τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή τῆς καθολικότητος τῆς.

2. Ἐξουσία

12. Ὅταν ὁμιλῶμεν περὶ ἐξουσίας, ἀναφερόμεθα εἰς τὴν ἐξουσίαν, ὡς αὕτη περιγράφεται εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην. Ἡ ἐξουσία τῆς Ἐκκλησίας πηγάζει ἐκ τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Κεφαλῆς αὐτῆς, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Λαβῶν τὴν ἐξουσίαν Του παρὰ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς, ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν Ἀνάστασιν Του τὴν συνεμερίσθη διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετὰ τῶν Ἀποστόλων

(πρβλ. Ἰωάν. 20, 22). Διὰ τῶν Ἀποστόλων αὐτὴ μετεβιβάσθη εἰς τοὺς ἐπισκόπους, τοὺς διαδόχους των, καὶ δι' αὐτῶν εἰς ἅπασαν τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἤσκησε τὴν ἐξουσίαν ταύτην κατὰ ποικίλους τρόπους, διὰ τῶν ὁποίων ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ φανεροῦται εἰς τὸν κόσμον μέχρι τῆς ἐσχατολογικῆς πραγματώσεως αὐτῆς (πρβλ. 1 Κορ. 15, 24-28): διὰ τῆς διδασκαλίας (πρβλ. Ματθ. 5,2· Λουκ. 5, 3), διὰ τῆς ἐπιτελέσεως θαυμάτων (πρβλ. Μάρκ. 1,30-34· Ματθ. 14, 35-36), διὰ τῆς ἐκδιώξεως ἀκαθάρτων πνευμάτων (πρβλ. Μάρκ. 1, 27· Λουκ. 4, 35-36), διὰ τῆς ἀφέσεως ἁμαρτιῶν (πρβλ. Μάρκ. 2, 10· Λουκ. 5, 24) καὶ διὰ τῆς καθοδηγήσεως τῶν μαθητῶν Του εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς σωτηρίας (πρβλ. Ματθ. 16, 24). Συμφώνως πρὸς τὴν ληφθεῖσαν ἐντολήν, παρὰ τοῦ Χριστοῦ (πρβλ. Ματθ. 28, 18-20), ἡ ἄσκησις τῆς ἐξουσίας, ἣτις **προσιδιάζει εἰς τοὺς Ἀποστόλους** καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τοὺς ἐπισκόπους, περιλαμβάνει τὴν ἐξαγγελίαν καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου, τὸν ἀγιασμόν διὰ τῶν Μυστηρίων, ἰδιαίτερος δέ τῆς Θ. Εὐχαριστίας, καὶ τὴν ποιμαντικὴν καθοδήγησιν τῶν πιστῶν (πρβλ. Λουκ. 10, 16).

13. Ἡ ἐξουσία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνήκει εἰς Αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὴν μίαν Κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας (πρβλ. Ἐφεσ. 1, 22· 5, 23). Διὰ τοῦ Ἁγίου Του Πνεύματος, ἡ Ἐκκλησία ὡς σῶμα Του μετέχει τῆς ἐξουσίας (Του (πρβλ. Ἰωάν. 20, 22-23). Ἡ ἐξουσία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔχει ὡς στόχον τὴν σύναξιν τοῦ συνόλου τῆς ἀνθρωπότητος ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ (πρβλ. Ἐφεσ. 1, 10· Ἰωάν. 11, 52). Ἡ ἐξουσία, συνδεδεμένη μετὰ τῆς χάριτος τῆς λαμβανομένης κατὰ τὴν χειροτονίαν, δέν ἀποτελεῖ ἰδιωτικὸν κτῆμα ἐκείνων, οἱ ὅποιοι τὴν λαμβάνουν, οὔτε κάτι, τὸ ὁποῖον τοὺς ἀνατίθεται ὑπὸ τῆς κοινότητος· ἀντιθέτως ἀποτελεῖ δῶρον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προωρισμένον διὰ τὴν διακονίαν τῆς κοινότητος καὶ οὐδέποτε ἀσκούμενον ἐκτὸς αὐτῆς. Ἡ ἄσκησις αὐτῆς περιλαμβάνει τὴν συμμετοχὴν τοῦ συνόλου τῆς κοινότητος, τοῦ ἐπισκόπου ὄντος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῆς Ἐκκλησίας οὔσης ἐν τῷ ἐπισκόπῳ (πρβλ. Ἁγ. Κυπριανοῦ, Ἐπιστ. 66, 8).

14. Ἡ ἄσκησις τῆς ἐξουσίας, ἡ ὁποία λαμβάνει χώραν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πρέπει νά εἶναι, εἰς ὅλας τὰς μορφὰς **τῆς** καὶ εἰς ὅλα τὰ ἐπίπεδα, διακονία ἀγάπης, ὅπως ἦτο αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ (πρβλ. Μάρκ. 10, 45. Ἰωάν. 13, 1-16). Ἡ ἐξουσία περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλοῦμεν, ἐφ' ὅσον ἐκφράζει θεῖαν ἐξουσίαν, δέν δύναται νά ὑφίσταται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰ μὴ μόνον ἐν τῇ ἀγάπῃ

μεταξὺ τοῦ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος τὴν ἀσκεῖ, καὶ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ὑπόκεινται εἰς αὐτήν. Εἶναι ὡς ἐκ τούτου μία ἐξουσία ἄνευ κυριαρχίας, ἄνευ φυσικοῦ ἢ ἠθικοῦ καταναγκασμοῦ. Ἐφ' ὅσον συνιστᾷ μετοχὴν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ σταυρωθέντος καὶ ἐγερθέντος Κυρίου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐδόθη πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς (πρβλ. Ματθ. 28,18), δύναται καὶ πρέπει νὰ ἀπαιτῆ ὑπακοήν. Ταυτοχρόνως, λόγῳ τῆς Ἐνανθρωπήσεως καὶ τοῦ Σταυροῦ, ἡ ἐξουσία εἶναι ριζικῶς διάφορος ἐκείνης τῶν ἀρχόντων τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν μεγάλων τοῦ κόσμου τούτου (πρβλ. Λουκ. 22, 25-27). Ἐνῷ ἡ ἐξουσία αὕτη ἀνατίθεται ἄνευ ἀμφιβολίας εἰς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι, λόγῳ ἀδυναμίας καὶ ἁμαρτωλότητος, συχνάκις ὑπόκεινται εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ καταχραστοῦν αὐτῆς, οὐχ ἥττον ὅμως ἢ ἐξ αἰτίας αὐτῆς ταύτης τῆς φύσεως τῆς εὐαγγελικῆς ταύτισις μεταξὺ ἐξουσίας καὶ διακονίας συνιστᾷ θεμελιώδη κανόνα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Διὰ τοὺς Χριστιανούς τὸ ἄρχειν ἐστὶ διακονεῖν. Οὕτως, ἡ ἄσκησις καὶ ἡ πνευματικὴ ἀποτελεσματικότης τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας διασφαλίζονται συνεπῶς μέσῳ τῆς ἐλευθέρως συναινέσεως καὶ τῆς ἐκουσίας συνεργασίας. Εἰς προσωπικὸν ἐπίπεδον τοῦτο μεταφράζεται ὡς ὑπακοὴ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἐκκλησίας, προκειμένου νὰ **ἀκολουθήσῃ τις τὸν Χριστόν**, ὅστις ἐν ἀγάπῃ ἐγένετο ὑπήκοος τῷ Πατρὶ ἄχρι θανάτου, θανάτου δὲ Σταυροῦ (πρβλ. Φιλ. 2, 8).

15. Ἡ ἐξουσία ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας θεμελιούται ἐπὶ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, παρόντος καὶ ζῶντος ἐν τῇ κοινότητι τῶν μαθητῶν. Ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι ὁ ἀποκαλυφθεὶς Λόγος Θεοῦ, ὅπως ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦ ἐν αὐτῇ παρόντος καὶ ἐνεργοῦντος Ἁγίου Πνεύματος ἀντελήφθη αὐτὸν εἰς τὴν ζῶσαν Παράδοσιν, τὴν ὁποίαν παρέλαβε ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων. Εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς τῆς Παραδόσεως εὐρίσκεται ἡ Θ. Εὐχαριστία (πρβλ. 1 Κορ. 10, 16-17· 11, 23-26). Ἡ ἐξουσία τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀπορρέει ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι εἶναι ὁ Λόγος Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἀναγιγνωσκόμενος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, μεταδίδει τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας. Διὰ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὁ Χριστὸς ἀπευθύνεται πρὸς τὴν συνηγμένην κοινότητα καὶ πρὸς τὴν καρδίαν ἐκάστου πιστοῦ. Ἡ Ἐκκλησία, διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὁποῖον εἶναι παρόν ἐν αὐτῇ, αὐθεντικῶς ἐρμηνεύει τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἀνταποκρινομένη εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν καιρῶν καὶ τῶν τόπων. Τὸ πάγιον ἔθος τῶν Συνόδων νὰ ἐνθρονίζουσιν τὰ Εὐαγγέλια εἰς τὸ μέσον τῆς συνελεύσεως των μαρτυρεῖ τόσο τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν Λόγον Του, ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ

ἀναγκαῖον σημεῖον ἀναφορᾶς δι' ὅλας τὰς συζητήσεις καὶ τὰς ἀποφάσεις των, καὶ ταυτοχρόνως βεβαιώνει τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἐρμηνεύη τὸν λόγον τοῦτον τοῦ Θεοῦ.

16. Ἐν τῇ θείᾳ Οἰκονομίᾳ Του, ὁ Θεὸς θέλει ἡ Ἐκκλησία Του νὰ ἔχη μίαν δομὴν ἀποβλέπουσαν πρὸς τὴν σωτηρίαν. Εἰς τὴν οὐσιώδη αὐτὴν δομὴν ἀνήκουν ἡ ὁμολογουμένη Πίστις καὶ τὰ Μυστήρια τὰ τελούμενα ἐν τῇ **ἀποστολικῇ διαδοχῇ**. Ἡ ἐξουσία ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ κοινωνίᾳ συνδέεται πρὸς αὐτὴν τὴν βασικὴν καὶ οὐσιώδη δομὴν: ἡ ἄσκησις τῆς ῥυθμίζεται διὰ τῶν κανόνων καὶ τῶν διατάξεων τῆς Ἐκκλησίας. Τινὲς ἐξ αὐτῶν τῶν ῥυθμίσεων εἶναι δυνατὸν νὰ ἐφαρμόζονται ποικιλοτρόπως συμφώνως πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας εἰς διαφόρους χρόνους καὶ τόπους, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἡ οὐσιώδης δομὴ τῆς Ἐκκλησίας θὰ εἶναι πάντοτε σεβαστή. Τοιοῦτοτρόπως, ὅπως ἀκριβῶς ἡ κοινωνία ἐν τοῖς μυστηρίοις προϋποθέτει κοινωνίαν ἐν τῇ αὐτῇ πίστει (πρὸβλ. Κείμενον τοῦ Μπάρι, §§ 29-33), οὕτω καὶ προκειμένου νὰ ὑπάρξῃ πλήρης ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία, πρέπει νὰ ὑπάρξῃ ἐπίσης, μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας, ἀμοιβαία ἀναγνώρισις τῶν κανονικῶν θεσμῶν ἐν τῇ νομίμῳ διαφοροποιήσει αὐτῶν.

II. Ἡ τριπλῆ πραγμάτωσις τῆς Συνοδικότητος καὶ τῆς Ἐξουσίας

17. Ἐχοντες τονίσει τὴν θεμελίωσιν τῆς συνοδικότητος καὶ τῆς ἐξουσίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ σημειώσει τὴν πολυπλοκότητα τοῦ περιεχομένου τῶν ὅρων αὐτῶν, πρέπει τώρα νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὰ ἀκόλουθα ἐρωτήματα: Πῶς τὰ θεσμικὰ στοιχεῖα τῆς Ἐκκλησίας ἐκφράζουν καὶ διακονοῦν κατὰ τρόπον ὄρατὸν τὸ μυστήριον τῆς κοινωνίας; Πῶς αἱ κανονικαὶ δομαὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐκφράζουν τὴν μυστηριακὴν ζωὴν των; Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν διεκρίναμεν μεταξὺ τριῶν ἐπιπέδων ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν: αὐτὸ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας περὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς· αὐτὸ τῆς ἐπαρχίας, ἢ ὅποια περιλαμβάνει περισσοτέρας γειτνιαζούσας τοπικὰς Ἐκκλησίας· καὶ αὐτὸ ὀλοκλήρου τῆς οἰκουμένης, ἢ ὅποια περιλαμβάνει ὅλας τὰς τοπικὰς Ἐκκλησίας.

1. Τὸ τοπικὸν ἐπίπεδον (local level)

18. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ὑπάρχει ὅπου ὑπάρχει κοινότης συνηγμένη ἐν τῇ Θ. Εὐχαριστία, εἰς τὴν ὁποίαν προεξάρχει ἀμέσως ἢ μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων του, ἐπίσκοπος κανονικῶς κεχειροτονημένος ἐν τῇ ἀποστολικῇ διαδοχῇ, διδάσκων τὴν παρά τῶν Ἀποστόλων ληφθεῖσαν πίστιν, ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν. Καρπὸς αὐτῆς τῆς Θ. Εὐχαριστίας καὶ τῆς διακονίας εἶναι ἡ σύναξις πάντων ὧσων ἔλαβον τὸ Πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸ Βάπτισμα εἰς μίαν ἀθηντικήν κοινωνίαν πίστεως, προσευχῆς, ἀποστολῆς, ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ἀλληλοβοηθείας. Ἡ κοινωνία αὕτη ἀποτελεῖ τὸ πλαίσιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀσκεῖται πᾶσα ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία. Ἡ κοινωνία εἶναι τὸ κριτήριον διὰ τὴν ἄσκησιν αὐτῆς.

19. Ἐκάστη τοπικὴ Ἐκκλησία ἔχει ὡς ἀποστολὴν νὰ καταστῇ, διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, τόπος ὅπου ὁ Θεὸς ὑπηρετεῖται καὶ τιμᾶται, ὅπου ὁ Λόγος τοῦ Εὐαγγελίου καταγγελλέται, ὅπου τελοῦνται τὰ Μυστήρια, ὅπου προσπαθοῦν οἱ πιστοὶ νὰ ἀνακουφίσουν τὴν δυστυχίαν τοῦ κόσμου, καὶ ὅπου ἕκαστος πιστὸς δύναται νὰ εὔρη τὴν σωτηρίαν. Εἶναι τὸ φῶς τοῦ κόσμου (πρβλ. Ματθ. 5, 14-16), ἡ ζύμη (πρβλ. Ματθ. 13,33), ἡ ἱερατικὴ κοινότης τοῦ Θεοῦ (πρβλ. 1 Πέτρου 2, 5 καὶ 9). Αἱ κανονικαὶ **διατάξεις**, αἱ **ὁποῖαι** τὴν διέπουν, ἀποσκοποῦν εἰς τὴν διασφάλισιν αὐτῆς τῆς ἀποστολῆς.

20. Ὡς ἐκ τοῦ Βαπτίσματός του, τὸ ὁποῖον κατέστησεν αὐτόν μέλος Χριστοῦ, κάθε βεβαπτισμένος καλεῖται, κατὰ τὰς δωρεάς τοῦ ἑνὸς Ἁγίου Πνεύματος, νὰ διακονήσῃ ἐν τῇ κοινότητι (πρβλ. 1 Κορ. 12, 4-27). Τοιοῦτοτρόπως, μέσῳ τῆς κοινωνίας, διὰ τῆς ὁποίας ὅλα τὰ μέλη εὐρίσκονται ἐν ἀμοιβαίᾳ διακονίᾳ μεταξὺ των, ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία παρουσιάζεται ἤδη «συνοδική» εἰς τὴν δομὴν τῆς. Ἡ «συνοδικότης» αὕτη δέν φαίνεται μόνον εἰς τὰς σχέσεις ἀλληλεγγύης, ἀμοιβαίας βοηθείας καὶ **ἀλληλοσυμπληρώσεως**, τὰς ὁποίας ἔχουν μεταξὺ των οἱ διάφοροι κεχειροτονημένοι λειτουργοί. Βεβαίως τὸ «πρεσβυτέριον» εἶναι τὸ συμβούλιον τοῦ ἐπισκόπου (πρβλ. Ἀγ. Ἰγνατίου Ἀντιοχείας, *Πρὸς Τραλλιανούς*, 3), καὶ ὁ διάκονος εἶναι ἡ «δεξιὰ χεὶρ του» (*Διδασκαλία τῶν Ἀποστόλων*, 2, 28, 6), καὶ κατὰ τὴν προτροπὴν τοῦ Ἀγ. Ἰγνατίου

Αντιοχείας, πρέπει «ἐν συμφωνίᾳ...πάντα πράσσειν» (πρβλ. *Πρὸς Ἐφεσίους*, 6). Ἐν τούτοις, ἡ συνοδικότης περιλαμβάνει ἐπίσης ὅλα τὰ μέλη τῆς κοινότητος ἐν τῇ ὑπακοῇ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον, ὅστις εἶναι ὁ «πρῶτος» καὶ ἡ κεφαλὴ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἀπαιτεῖται τοῦτο ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας. Συμφώνως πρὸς τὴν ἀνατολικὴν καὶ τὴν δυτικὴν παράδοσιν, ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ τῶν λαϊκῶν, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, μοναχῶν καὶ ἀφιερωμένων **προσώπων**, διενεργεῖται εἰς τὴν ἐπισκοπὴν καὶ εἰς τὴν ἐνορίαν διὰ πολλῶν μορφῶν διακονίας καὶ ἀποστολῆς.

21. Τὰ χαρίσματα τῶν μελῶν τῆς κοινότητος προέρχονται ἐκ τοῦ ἑνὸς Ἁγίου Πνεύματος καὶ κατευθύνονται πρὸς τὸ καλὸν πάντων. Τὸ γεγονός αὐτὸ φωτίζει τόσον τὰς ἀπαιτήσεις ὅσον καὶ τὰ ὅρια τῆς ἐξουσίας ἑνὸς ἐκάστου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Δέν θὰ πρέπει νὰ ὑπάρχη οὔτε παθητικότης οὔτε ὑποκατάστασις τῶν λειτουργιῶν οὔτε ἀμέλεια οὔτε κυριαρχία τοῦ ἑνὸς εἰς βάρος τοῦ ἄλλου. Ὅλα τὰ χαρίσματα καὶ τὰ λειτουργήματα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν συγκλίνουν εἰς τὴν ἐνότητα ὑπὸ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐπισκόπου, ὁ ὁποῖος ὑπηρετεῖ τὴν κοινωνίαν τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας. Πάντες καλοῦνται νὰ ἀνακαινισθοῦν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τοῖς Μυστηρίοις καὶ νὰ ἀνταποκριθοῦν ἐν συνεχεῖ μετανοίᾳ, ὥστε νὰ διασφαλίζεται ἡ κοινωνία τῶν ἐν ἀλήθειᾳ καὶ φιλανθρωπία.

2. Τὸ ἐπαρχιακὸν ἐπίπεδον (regional level)

22. Ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία ἀποκαλύπτεται ὡς καθολικὴ ἐν τῇ συνάξει τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, ἡ καθολικότης αὐτὴ ὀφείλει νὰ ἐκδηλοῦται ἀληθῶς ἐν τῇ κοινωνίᾳ μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ὁμολογοῦν τὴν αὐτὴν ἀποστολικὴν πίστιν καὶ ἔχουν τὴν ἰδίαν βασικὴν ἐκκλησιαστικὴν δομὴν, ἀρχῆς **γενομένης** ἐξ ἐκείνων αἱ ὁποῖαι γειτνιάζουν μετὰ τῶν, λόγῳ τῆς κοινῆς εὐθύνης αὐτῶν διὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐπαρχίαν (πρβλ. Κείμενον τοῦ Μοναχοῦ, III, 3, καὶ Κείμενον τοῦ Βάλαμο, §§ 52 καὶ 53). Ἡ κοινωνία μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐκφράζεται ἐν τῇ χειροτονίᾳ τῶν ἐπισκόπων. Ἡ χειροτονία αὕτη γίνεται συμφώνως πρὸς τὴν κανονικὴν τάξιν ὑπὸ τριῶν ἢ περισσοτέρων ἐπισκόπων, ἢ τουλάχιστον δύο (πρβλ. 4ον Κανόνα τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Συνόδου), οἱ ὁποῖοι ἐνεργοῦν ἐξ ὀνόματος τοῦ ἐπισκοπικοῦ σώματος καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἔχοντες καὶ οἱ ἴδιοι λάβει τὸ ἀξίωμα τῶν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ

τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἐν τῇ ἀποστολικῇ διαδοχῇ. Ὄταν τοῦτο ἐπιτελεῖται συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνες, διασφαλίζεται ἡ κοινωνία μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ ἀληθεῖ πίστει, ἐν τοῖς Μυστηρίοις καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ζωῇ, καθὼς καὶ ἡ ζῶσα κοινωνία μετὰ τῶν προηγουμένων γενεῶν.

23. Τοιαύτη πραγματικὴ κοινωνία μεταξὺ πολλῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐκάστη τῶν ὁποίων εἶναι ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἐν ἰδιαίτερω τόπῳ, ἔχει ἐκφρασθεῖ μέσῳ ὠρισμένων πρακτικῶν : τῆς συμμετοχῆς ἐπισκόπων γειτνιαζουσῶν ἐπισκοπῶν εἰς τὴν χειροτονίαν ἐπισκόπου τοπικῆς Ἐκκλησίας· τῆς προσκλήσεως εἰς ἐπίσκοπον ἄλλης Ἐκκλησίας, προκειμένου νὰ συλλειτουργήσῃ εἰς τὴν σύναξιν τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας· τῆς προσκλήσεως πρὸς πιστοὺς αὐτῶν τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν νὰ λάβουν μέρος εἰς τὴν εὐχαριστιακὴν τράπεζαν· τῆς ἀνταλλαγῆς ἐπιστολῶν ἐπ' εὐκαιρίᾳ μιᾶς χειροτονίας· καὶ τῆς παροχῆς ὑλικῆς βοηθείας.

24. Εἷς κανὼν, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀποδεκτὸς εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ εἰς τὴν Δύσιν, ἐκφράζει τὴν σχέσιν μεταξὺ τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν μιᾶς ἐπαρχίας: «Τοὺς ἐπισκόπους ἐκάστου ἔθνους εἰδέναι *χρῆ* τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν, καὶ μηδὲν *τι* πράττειν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης. ἐκεῖνα δὲ μόνα πράττειν ἕκαστον, ὅσα τῇ αὐτοῦ *παροικία* ἐπιβάλλει, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις. Ἀλλὰ μηδὲ ἐκεῖνος ἄνευ τῆς πάντων γνώμης ποιεῖτω *τι*. Οὕτω γὰρ ὁμόνοια ἔσται, καὶ δοξασθήσεται ὁ Θεός, διὰ Κυρίου, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι» (Ἀποστολικὸς Κανὼν 34).

25. Ἡ διάταξις αὕτη, ἡ ὁποῖα ἐπανεμφανίζεται ὑπὸ πολλὰς μορφὰς εἰς τὴν κανονικὴν παράδοσιν, ἔχει ἐφαρμογὴν εἰς ὅλας τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων μιᾶς περιφερείας, εἴτε ἐκείνων μιᾶς Ἐπαρχίας, εἴτε ἐκείνων μιᾶς Μητροπόλεως ἢ ἐνὸς Πατριαρχείου. Ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῆς εἶναι δυνατὸν νὰ εὗρεθῇ εἰς τὰς συνόδους μιᾶς Ἐπαρχίας, Περιφερείας ἢ Πατριαρχείου. Τὸ γεγονός ὅτι ἡ σύνθεσις μιᾶς ἐπαρχιακῆς συνόδου εἶναι πάντοτε κατ' οὐσίαν ἐπισκοπικὴ, ἀκόμη καὶ ὅταν περιλαμβάνῃ ἄλλα μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ἀποκαλύπτει τὴν φύσιν τῆς συνοδικῆς ἐξουσίας. Μόνον οἱ ἐπίσκοποι ἔχουν φωνὴν ἀποφασιστικὴν. Ἡ ἐξουσία μιᾶς συνόδου βασιίζεται εἰς τὴν φύσιν αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος καὶ φανερῶνει τὴν συλλογικὴν φύσιν τοῦ ἐπισκοπικοῦ θεσμοῦ εἰς τὴν διακονίαν τῆς κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν.

26. Μία σύνοδος καθ' ἑαυτὴν προϋποθέτει τὴν μετοχὴν ὅλων τῶν ἐπισκόπων μιᾶς ἐπαρχίας. Διέπεται ὑπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας καὶ τῆς ὁμονοίας, ἡ ὁποία ἐπισημαίνεται ὑπὸ τῆς εὐχαριστιακῆς συλλειτουργίας, ὡς τοῦτο ὑποδηλώνεται ὑπὸ τῆς καταληκτικῆς δοξολογίας τοῦ ἀνωτέρω ἀναφερθέντος Ἀποστολικοῦ Κανόνος 34. Ἐν τούτοις, παραμένει γεγονός ὅτι ἕκαστος ἐπίσκοπος ἐν τῇ ποιμαντικῇ μερίμνῃ του εἶναι κριτῆς καὶ ὑπεύθυνος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ διὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς ἰδίας τῆς ἐπισκοπῆς του (πρβλ. Κυπριανοῦ, *Ἐπιστ.* 55, 21)· ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν εἶναι ὁ θεματοφύλαξ τῆς καθολικότητος τῆς τοπικῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας καὶ πρέπει πάντοτε μετὰ προσοχῆς νὰ προάγῃ τὴν καθολικὴν κοινωνίαν μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν.

27. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι μία ἐπαρχιακὴ σύνοδος οὐδεμίαν ἐξουσίαν ἔχει ἐπὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν. Οὐχ ἦττον ὅμως ἡ ἀνταλλαγὴ πληροφοριῶν καὶ αἱ διαβουλεύσεις μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων πολλῶν συνόδων ἀποτελοῦν φανέρωσιν τόσον τῆς καθολικότητος ὅσον καὶ ἐκείνης τῆς ἀμοιβαίας ἀδελφικῆς βοηθείας καὶ ἀγάπης, ἡ ὁποία θὰ ἔπρεπε νὰ συνιστᾷ τὸν κανόνα μετὰ τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς μεγαλυτέραν κοινὴν ὠφέλειαν. Ἐκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπεύθυνος δι' ὁλόκληρον τὴν Ἐκκλησίαν ὁμοῦ μεθ' ὅλων τῶν συναδέλφων αὐτοῦ εἰς τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἀποστολικὸν λειτούργημα.

28. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πολλαὶ ἐκκλησιαστικαὶ ἐπαρχίαι προέβησαν εἰς τὸ νὰ ἐνδυναμώσουν τοὺς δεσμοὺς τῆς κοινῆς εὐθύνης των. Τοῦτο ὑπῆρξεν εἰς ἐκ τῶν παραγόντων, οἱ ὁποῖοι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἰδρυσιν τῶν **Πατριαρχείων** εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιῶν μας. Αἱ πατριαρχικαὶ σύνοδοι διέπονται ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐκκλησιολογικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν αὐτῶν κανονικῶν διατάξεων ὡς καὶ αἱ ἐπαρχιακαὶ σύνοδοι.

29. Κατὰ τοὺς ἐπομένους αἰῶνας, τόσον εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὅσον καὶ εἰς τὴν Δύσιν, ἀνεπτύχθησαν ὠρισμένοι νέοι σχηματισμοὶ κοινωνίας μετὰ τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Νέα **Πατριαρχεῖα** καὶ αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησῖαι ἰδρύθησαν εἰς τὴν χριστιανικὴν Ἀνατολὴν, ἐνῶ εἰς τὴν λατινικὴν Ἐκκλησίαν ἐνεφανίσθη προσφάτως ἓν ἰδιαίτερον σχῆμα συγκροτήσεως τῶν ἐπισκόπων, αἱ Ἐπισκοπικαὶ Συνδιασκέψεις. **Αὗται** δὲν εἶναι, ἐξ ἐπόψεως ἐκκλησιολογικῆς, ἀπλῶς διοικητικαὶ ὑποδιαίρεσεις : ἐκφράζουν

τὸ πνεῦμα τῆς κοινωνίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐνῶ ταυτοχρόνως σέβονται τὴν ποικιλομορφίαν τῶν ἀνθρωπίνων πολιτισμῶν.

30. Εἰς τὴν πραγματικότητα ἡ ἐπαρχιακὴ συνοδικότης, οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὰ περιγράμματα καὶ ἡ κανονικὴ ρύθμισις αὐτῆς, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι μία κοινωνία προσώπων ἢ τοπικῶν Ἐκκλησιῶν ἀποκεκομμένων ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων ριζῶν των. Ἐπειδὴ εἶναι ἡ κοινότης τῆς σωτηρίας καὶ ἐπειδὴ ἡ σωτηρία αὕτη ἀποτελεῖ «ἀνακαίνισιν τῆς κτίσεως» (πρβλ. Ἀγ. Εἰρηναίου, *Adv. Haer.*, 1,36,1), συμπεριλαμβάνει τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον μὲ ὅτιδήποτε συνδέει τοῦτο πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην πραγματικότητα, ὡς αὕτη ἐδημιουργήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι ἀπλῶς μία συλλογὴ ἀτόμων· ἀποτελεῖται ἐκ κοινοτήτων μὲ διαφορετικοὺς πολιτισμοὺς, ἱστορίας καὶ κοινωνικὰς δομάς.

31. Κατὰ τὴν συγκρότησιν τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν εἰς ἐπαρχιακὸν ἐπίπεδον ἡ καθολικότης ἐμφανίζεται ὑπὸ τὸ ἀληθὲς αὐτῆς φῶς. Εἶναι ἡ ἔκφρασις τῆς παρουσίας τῆς σωτηρίας ὄχι εἰς ἓνα κόσμον χωρὶς διαφοροποιήσεις, ἀλλ' εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ὅπως ὁ Θεὸς τὴν ἐδημιούργησε καὶ ἔρχεται νὰ τὴν σώσῃ. Κατὰ τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας ἡ ἀνθρωπίνη φύσις προσλαμβάνεται εἰς τὴν πληρότητα τῆς καὶ ταυτοχρόνως θεραπεύεται ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια ἡ ἁμαρτία τὴν ἔχει διαποτίσει διὰ τῆς ἀνταρκειᾶς, τῆς ὑπερηφανείας, τῆς δυσπιστίας εἰς τοὺς ἄλλους, τῆς ἐπιθετικότητος, τῆς ζηλοτυπίας, τοῦ φθόνου, τοῦ ψεύδους καὶ τοῦ μίσους. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία εἶναι τὸ δῶρον, διὰ τοῦ ὁποίου ὅλη ἡ ἀνθρωπότης συνδέεται ἀπὸ κοινῆς ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Ἀναστάσαντος Κυρίου. Ἡ ἐνότης αὕτη, ἡ ὁποία δημιουργεῖται ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, μακρὰν του νὰ περιπέσῃ εἰς ὁμοιομορφίαν, ἀπαιτεῖ καὶ οὕτω διαφυλάσσει - καί, τρόπον τινά, ἐνισχύει - τὴν ποικιλομορφίαν καὶ τὴν ἰδιαιτερότητα.

3. Τὸ «παγκόσμιον» ἐπίπεδον (**universal level**)

32. Ἐκάστη τοπικὴ Ἐκκλησία εὐρίσκεται ἐν κοινωνίᾳ ὄχι μόνον μετὰ τῶν γειτνιαζουσῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ μετὰ τοῦ συνόλου τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, μετ' ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν τώρα εἰς τὸν κόσμον, μετ' ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν ἀπ' ἀρχῆς, μετ' ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι θὰ ὑπάρξουν εἰς τὸ μέλλον, καθὼς καὶ μετὰ τῆς ἤδη θριαμβευούσης

Ἐκκλησίας. Συμφώνως πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Χριστοῦ, ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία καὶ ἀδιαίρετος, ἡ αὐτὴ πάντοτε καὶ πανταχοῦ. Ἀμφότεραι αἱ πλευραὶ ὁμολογοῦν εἰς τὸ Σύμβολον Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία καὶ καθολικὴ. Ἡ καθολικότης αὐτῆς ἐμπεριέχει ὄχι μόνον τὴν ποικιλομορφίαν τῶν ἀνθρωπίνων κοινοτήτων ἀλλ' ἐπίσης καὶ τὴν θεμελιώδη ἐνότητα των.

33. Εἶναι, ἐπομένως, σαφές, ὅτι πρέπει νὰ ὁμολογῆται καὶ νὰ βιώνεται μία καὶ ἡ αὐτὴ πίστις εἰς ὅλας τὰς τοπικὰς Ἐκκλησίας, νὰ τελεῖται ἡ αὐτὴ μοναδικὴ Θ. Εὐχαριστία πανταχοῦ, καὶ νὰ ἐπιτελεῖται μία καὶ ἡ αὐτὴ ἀποστολικὴ διακονία εἰς ὅλας τὰς κοινότητας. Μία τοπικὴ Ἐκκλησία δέν δύναται νὰ ἀλλοιώσῃ τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, τὸ ὁποῖον διετυπώθη ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καίτοι ἡ Ἐκκλησία θὰ ἔπρεπε πάντοτε «νὰ δίδῃ καταλλήλους ἀπαντήσεις εἰς νέα προβλήματα, ἀπαντήσεις στηριζομένας ἐπὶ τῶν Ἱερῶν Γραφῶν καὶ ἐν συμφωνίᾳ καὶ οὐσιώδει συνεχείᾳ μετὰ τῶν προηγουμένων διατυπώσεων τῶν δογμάτων» (Κείμενον τοῦ Μπάρι, § 29). Μία τοπικὴ ἐπίσης Ἐκκλησία δέν δύναται διὰ μονομεροῦς ἀποφάσεως νὰ τροποποιήσῃ ἓν θεμελιῶδες ζήτημα ἀφορῶν εἰς τὴν μορφήν τῆς διακονίας, καὶ οὐδεμία τοπικὴ Ἐκκλησία δύναται νὰ τελεῖ τὴν Θ. Εὐχαριστίαν ἐν ἐκουσίῳ χωρισμῷ ἀπὸ τῶν λοιπῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, χωρὶς νὰ βλάβῃ σοβαρῶς τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν. Εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ ζητήματα θίγεται ὁ δεσμὸς αὐτῆς ταύτης τῆς κοινωνίας - καὶ συνεπῶς αὐτὸ τοῦτο τὸ εἶναι τῆς Ἐκκλησίας.

34. Ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς κοινωνίας ὅλαι αἱ Ἐκκλησίαι ῥυθμίζουν μέσῳ κανόνων ὅτιδήποτε σχετίζεται πρὸς τὴν Θ. Εὐχαριστίαν καὶ τὰ Μυστήρια, τὴν διακονίαν καὶ τὴν χειροτονίαν, τὴν παράδοσιν καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς πίστεως. Εἶναι σαφές, διατὶ εἶναι ἀναγκαῖαι εἰς τὸν χῶρον αὐτὸν αἱ κανονικαὶ καὶ πειθαρχικαὶ διατάξεις.

35. Ὄταν κατὰ τὴν πορείαν τῆς ἱστορίας ἀνέκυπτον σοβαρὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἐπηρέαζον τὴν παγκόσμιον κοινωνίαν καὶ συμφωνίαν μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν - ἐν σχέσει εἴτε πρὸς τὴν αὐθεντικὴν ἐρμηνείαν τῆς πίστεως εἴτε πρὸς τὰ ἱερατικὰ ἀξιώματα καὶ τὴν σχέσιν των μετὰ τῆς καθ' ὅλου Ἐκκλησίας εἴτε πρὸς τὴν κοινὴν πειθαρχίαν, τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖ ἡ πιστότης εἰς τὸ Εὐαγγέλιον -, ἐγίνετο προσφυγὴ εἰς τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους. Αἱ Σύνοδοι αὗται ἦσαν οἰκουμενικαί, ὄχι ἀπλῶς

ἐπειδὴ συνήθροιζον ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐπισκόπους ἐξ ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἰδιαίτερος ἐκείνων τῶν πέντε κυριωτέρων ἐπισκοπικῶν ἐδρῶν, τῆς Ῥώμης, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῶν Ἱεροσολύμων, συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχαίαν τάξιν. Ἦσαν ἐπίσης οἰκουμενικαί, διότι αἱ ἐπίσημοι δογματικαὶ ἀποφάσεις των καὶ αἱ διατυπώσεις των περὶ τῆς κοινῆς πίστεως, ἰδίως ἐπὶ κρισίμων θεμάτων, εἶναι δεσμευτικαὶ δι' ὅλας τὰς Ἐκκλησίας καὶ ὅλους τοὺς πιστοὺς, εἰς οἰονδήποτε χρόνον καὶ τόπον. Διὰ τοῦτο αἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων παραμένουν κανονιστικαί.

36. Ἡ ἱστορία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων δεικνύει ποῖα πρέπει νὰ θεωρῶνται τὰ εἰδικὰ χαρακτηριστικὰ των. Τό θέμα τοῦτο χρήζει περαιτέρω μελέτης εἰς τὸν μελλοντικὸν διαλογὸν μας, κατὰ τὸν ὅποιον θὰ πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ἐξέλιξις τῶν ἐκκλησιαστικῶν δομῶν κατὰ τοὺς προσφάτους αἰῶνας τόσον εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὅσον καὶ εἰς τὴν Δύσιν.

37. Ἡ οἰκουμενικότης τῶν ἀποφάσεων μιᾶς Συνόδου ἀναγνωρίζεται διὰ μέσου μιᾶς διαδικασίας ἀποδοχῆς εἴτε μακρᾶς εἴτε βραχείας διαρκείας, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποῖαν ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ συνόλω του – μέσω τῆς μελέτης καὶ τῆς σπουδῆς, τῆς διακρίσεως, τῆς συζητήσεως καὶ τῆς προσευχῆς – ἀναγνωρίζει εἰς τὰς ἀποφάσεις αὐτὰς τὴν μίαν ἀποστολικὴν πίστιν τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία ἦτο πάντοτε ἡ αὐτὴ καὶ τῆς ὁποίας διδάσκαλοι καὶ θεματοφύλακες εἶναι οἱ ἐπίσκοποι. Αὐτὴ ἡ διαδικασία ἀποδοχῆς ἐρμηνεύεται διαφοροτρόπως εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν συμφώνως πρὸς τὰς ἀντιστοίχους κανονικὰς παραδόσεις των.

38. Ἡ συνοδικότης ἐπομένως περιέχει πολὺ περισσότερα πράγματα ἀπὸ τὴν συνέλευσιν τῶν ἐπισκόπων. Ἐμπεριέχει ἐπίσης καὶ τὰς Ἐκκλησίας των. Οἱ «πρῶτοι» εἶναι θεματοφύλακες τῆς πίστεως τῶν Ἐκκλησιῶν των καὶ ἐκφρασταί τῆς φωνῆς των. Αἱ ἀποφάσεις τῶν ἐπισκόπων πρέπει νὰ γίνωνται ἀποδεκταὶ εἰς τὴν ζωὴν τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ἰδιαίτερος εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν αὐτῶν. Κατὰ συνέπειαν ἐκάστη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἡ ὁποία γίνεται ἀποδεκτὴ ὡς τοιαύτη, ἀποτελεῖ, ὑπὸ τὴν πλήρη καὶ κυριολεκτικὴν σημασίαν τοῦ ὅρου, φανέρωσιν τῆς κοινωνίας ὀλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας καὶ διακονίαν εἰς αὐτήν.

39. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς τοπικὰς καὶ τὰς ἐπαρχιακὰς συνόδους, μία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος δὲν ἀποτελεῖ «θεσμόν», τοῦ ὁποῖου ἡ συχνότης δύναται νὰ ρυθμίζεται ὑπὸ κανόνων· εἶναι μᾶλλον ἓν «γεγονός», εἰς καιρὸς ἐμπνεόμενος ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὁποῖον καθοδηγεῖ τὴν Ἐκκλησίαν, ὥστε νὰ ἀπεργάζεται ἐντὸς αὐτῆς τοὺς θεσμούς, τοὺς ὁποῖους ἔχει ἀνάγκη καὶ οἱ ὁποῖοι ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν φύσιν της. Ἡ ἀρμονία αὕτη μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν συνόδων εἶναι τόσον βαθεῖα, ὥστε ἀκόμη καὶ μετὰ τὸ σχίσμα μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, τὸ ὁποῖον κατέστησεν ἀδύνατον τὴν σύγκλισιν οἰκουμενικῶν συνόδων ἐν τῇ αὐστηρᾷ ἐννοίᾳ τοῦ ὅρου, ἀμφότεραι αἱ Ἐκκλησίαι συνέχισαν νὰ συγκαλοῦν συνόδους, ὅταν ἀνεφύοντο σοβαρὰ προβλήματα. Αἱ σύνοδοι αὐταὶ συνήθροιζον τοὺς ἐπισκόπους τοπικῶν Ἐκκλησιῶν ἐν κοινῶνι μετὰ τῆς ἐπισκοπικῆς ἑδρας τῆς Ῥώμης ἢ, καίτοι τοῦτο κατενοεῖτο κατὰ διαφορετικὸν τρόπον, μετὰ τῆς ἐπισκοπικῆς ἑδρας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀντιστοίχως. Ἐν τῇ Ῥωμαιοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ὠρισμένοι ἐκ τῶν συνόδων αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι συνεκλήθησαν εἰς τὴν Δύσιν, ἐθεωρήθησαν ὡς οἰκουμενικαί. Ἡ κατάστασις αὕτη, ἡ ὁποία ἠνάγκασεν ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ νὰ συγκαλοῦν συνόδους καταλλήλους πρὸς μίαν ἐκάστην ἐξ αὐτῶν, διηκόλυνε τὰς διχογνωμίας, αἱ ὁποῖαι συνέβαλον εἰς τὴν ἀμοιβαίαν ἀποξένωσιν. Πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐπιτρέψουν τὴν ἐπανεγκαθίδρυσιν τῆς οἰκουμενικῆς ὁμοφωνίας.

40. Κατὰ τὴν πρώτην χιλιετίαν, ἡ παγκόσμιος κοινῶνι τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὰς συνήθεις περιπτώσεις διετηρεῖτο μέσῳ ἀδελφικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων. Αἱ σχέσεις αὐταὶ, μεταξὺ τῶν ἰδίων τῶν ἐπισκόπων, μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν ἀντιστοίχων *πρώτων* αὐτῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ μεταξὺ τῶν ἰδίων τῶν *πρώτων* κατὰ τὴν κανονικὴν τάξιν, ἡ ὁποία μαρτυρεῖται ὑπὸ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἐξέθρεψαν καὶ ἐδραΐωσαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινῶνιαν. Ἡ ἱστορία καταγράφει τὰς διαβουλεύσεις, τὰς ἐπιστολὰς καὶ τὰς ἐκκλήσεις πρὸς τὰς κυριώτερας ἐπισκοπικὰς ἑδρας, εἰδικώτερον δὲ πρὸς ἐκείνην τῆς Ῥώμης, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν ζωηρῶς τὴν ἀλληλεγγύην, τὴν ὁποῖαν δημιουργεῖ ἡ κοινῶνιαν. Κανονικαὶ ὑποχρεώσεις, ὅπως ἡ συμπερίληψις τῶν ὀνομάτων τῶν ἐπισκόπων τῶν κυρίων ἐπισκοπικῶν ἐδρῶν εἰς τὰ δίπτυχα καὶ ἡ κοινοποίησις τῆς ὁμολογίας πίστεως εἰς τοὺς ἄλλους πατριάρχας ἐπ' **εὐκαιρίᾳ** ἐκλογῶν, συνιστοῦν συγκεκριμένας ἐκφράσεις κοινῶνιαν.

41. Ἀμφότεραι αἱ πλευραὶ συμφωνοῦν ὅτι ἡ κανονικὴ αὕτη τάξις ἀνεγνωρίζετο ὑπὸ πάντων κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας. Περαιτέρω, συμφωνοῦν ὅτι ἡ Ῥώμη, ὡς ἡ Ἐκκλησία ἢ «προκαθήμενη τῆς ἀγάπης» κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ἁγ. Ἰγνατίου Ἀντιοχείας (*Πρὸς Ῥωμαίους, Πρόλογος*), κατεῖχε τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν τάξιν καὶ ὅτι ὁ ἐπίσκοπος Ῥώμης ἦτο ἐπομένως ὁ **πρῶτος** μεταξὺ τῶν **Πατριαρχῶν**. Διαφωνοῦν, ἐν τούτοις, ἐπὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν ἱστορικῶν δεδομένων τῆς περιόδου ταύτης, θεωροῦσαι τὰ προνόμια τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης ὡς «**πρώτου**» ὡς ἓν ζήτημα, τὸ ὁποῖον κατενοήθη ἤδη διαφοροτρόπως κατὰ τὴν πρώτην χιλιετίαν.

42. Ἡ συνοδικότης εἰς τὸ παγκόσμιον ἐπίπεδον, ἀσκουμένη ὑπὸ τῶν **Οἰκουμενικῶν συνόδων**, συνεπάγεται ἐνεργὸν ρόλον τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης ὡς «**πρώτου**» τῶν ἐπισκόπων τῶν κυριωτέρων ἐπισκοπικῶν ἐδρῶν, ἐν τῇ ὁμοφωνίᾳ τῶν συναθροιζομένων ἐπισκόπων. Καίτοι ὁ ἐπίσκοπος Ῥώμης δέν συνεκάλεσε τὰς **Οἰκουμενικὰς συνόδους** τῶν πρώτων αἰώνων καὶ οὐδέποτε προήδρευσε προσωπικῶς εἰς αὐτάς, ἐν τούτοις ἐνεπλέκετο στενῶς εἰς τὴν διαδικασίαν λήψεως τῶν ἀποφάσεων ὑπὸ τῶν συνόδων.

43. Τὸ πρωτεῖον καὶ ἡ συνοδικότης ἀλληλεξαρτῶνται ἀμοιβαίως. Διὰ τοῦτο τὸ πρωτεῖον εἰς τὰ διάφορα ἐπίπεδα τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, τοπικόν, ἐπαρχιακόν καὶ παγκόσμιον, πρέπει νὰ θεωρῆται πάντοτε εἰς τὸ πλαίσιον τῆς συνοδικότητος, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ συνοδικότης εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ πρωτείου.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ πρωτεῖον ἐπὶ τῶν διαφόρων ἐπιπέδων, ἐπιθυμοῦμεν νὰ διαδηλώσωμεν τὰ ἑξῆς σημεῖα:

1. Τὸ πρωτεῖον εἰς ὅλα τὰ ἐπίπεδα ἀποτελεῖ πρακτικὴν σταθερῶς ἐδραιωμένην εἰς τὴν κανονικὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας.

2. Καίτοι τὸ γεγονός τοῦ πρωτείου εἰς τὸ παγκόσμιον ἐπίπεδον εἶναι ἀποδεκτὸν τόσον ὑπὸ τῆς Ἀνατολῆς ὅσον καὶ ὑπὸ τῆς Δύσεως, ὑφίστανται διαφοραὶ κατανοήσεως ὡς πρὸς τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον πρέπει αὐτὸ νὰ ἀσκῆται, καθὼς ἐπίσης καὶ ὡς πρὸς τὴν βιβλικὴν καὶ θεολογικὴν θεμελίωσίν του.

44. Εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ανατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, τουλάχιστον μέχρι τοῦ ἐνάτου αἰῶνος, ἀνεγνωρίζετο, πάντοτε ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς συνοδικότητος, ἀναλόγως πρὸς τὰς συνθήκας τῆς ἐποχῆς, μία σειρά προνομίων διὰ τὸν «**πρῶτον**» ἢ τὴν «**κεφαλὴν**» εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν καθιερωμένων ἐκκλησιαστικῶν ἐπιπέδων: τοπικῶς, διὰ τὸν ἐπίσκοπον ὡς «**πρῶτον**» τῆς ἐπισκοπῆς **του** ἐν σχέσει πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τὸν λαὸν **του**· ἐπαρχιακῶς, διὰ τὸν «**πρῶτον**» ἐκάστης Μητροπόλεως ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας του καὶ διὰ τὸν «**πρῶτον**» ἐκάστου τῶν πέντε **Πατριαρχείων** ἐν σχέσει πρὸς τοὺς Μητροπολίτας ἐκάστης περιοχῆς· καὶ παγκοσμίως, διὰ τὸν ἐπίσκοπον Ῥώμης ὡς «**πρῶτον**» μεταξὺ τῶν **Πατριαρχῶν**. Ἡ διάκρισις αὕτη τῶν ἐπιπέδων δὲν μειώνει τὴν μυστηριακὴν ἰσότητα ἐκάστου ἐπισκόπου ἢ τὴν καθολικότητα ἐκάστης τοπικῆς Ἐκκλησίας.

45. Τὸ θέμα περὶ τοῦ ρόλου τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν ἐναπομένει νὰ μελετηθῇ εἰς μεγαλύτερον βάθος. Ποία εἶναι ἡ ἰδιαίτερα λειτουργία τοῦ ἐπισκόπου τῆς «**πρώτης ἑδρας**» εἰς μίαν ἐκκλησιολογίαν τῆς κοινωνίας καὶ ἐν σχέσει πρὸς ὅσα ἔχομεν διατυπώσει περὶ συνοδικότητος καὶ αὐθεντίας εἰς τὸ παρόν κείμενον; Πῶς θὰ πρέπει νὰ κατανοηθῇ καὶ νὰ βιωθῇ ἡ διδασκαλία τῆς πρώτης καὶ τῆς δευτέρας Βατικανῆς Συνόδου περὶ τοῦ παγκοσμίου πρωτείου ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἐκκλησιαστικῆς πρακτικῆς τῆς πρώτης χιλιετίας; Ταῦτα εἶναι κρίσιμα ἐρωτήματα διὰ τὸν διάλογόν μας καὶ διὰ τὰς ἐλπίδας μας πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς πλήρους κοινωνίας μεταξὺ μας.

46. Ἡμεῖς, τὰ μέλη τῆς Μικτῆς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς διὰ τὸν Θεολογικὸν Διάλογον μεταξὺ τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι ἡ ἀνωτέρω δήλωσις περὶ ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, συνοδικότητος καὶ ἐξουσίας παρουσιάζει θετικὴν καὶ σημαντικὴν πρόοδον εἰς τὸν διάλογον μας καὶ ὅτι παρέχη σταθερὰν βάσιν διὰ μελλοντικὴν συζήτησιν τοῦ ζητήματος τοῦ πρωτείου εἰς τὸ παγκόσμιον ἐπίπεδον ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐχομεν ἐπίγνωσιν ὅτι ἐναπομένουν νὰ διευκρινισθοῦν πλείονα ἀκανθώδη ζητήματα, ἀλλ' ἐλπίζομεν ὅτι, στηριζόμενοι ὑπὸ τῆς προσευχῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ «ἵνα πάντες ἐν ᾧσι, ...ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ» (Ἰωάν. 17, 21) καὶ ἐν ὑπακοῇ πρὸς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, δυνάμεθα νὰ οἰκοδομήσωμεν ἐπὶ τῆς ἤδη

ἐπιτευχθείσης συμφωνίας. Ἐπαναβεβαιουῦντες καὶ ὁμολογοῦντες «ἓνα Κύριον, μίαν πίστιν, ἓν βάπτισμα» (Ἐφεσ. 4,5), δοξάζομεν τὸν Θεόν, τὴν Ἁγίαν Τριάδα, Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, ὁ ὁποῖος συνήγαγεν ἡμᾶς ἐπὶ τὸ αὐτό.

* Ἡ Μετάφρασις αὕτη ἐγένετο τῇ συνεργασίᾳ τοῦ Ποντιτικοῦ Συμβουλίου περὶ τῆς Προωθήσεως τῆς Χριστιανικῆς Ἑνώσεως καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ἀγγλικοῦ πρωτοτύπου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἤδη ἐπισήμων μεταφράσεων Γαλλιστί καὶ Ἰταλιστί, ὡς ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῶν κυκλοφορησάντων μεταφράσεων Ἑλληνιστί.

* Ἡ Μετάφρασις αὕτη ἐγένετο τῇ συνεργασίᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ Ποντιτικοῦ Συμβουλίου περὶ τῆς Προωθήσεως τῆς Χριστιανικῆς Ἑνότητος καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ἀγγλικοῦ πρωτοτύπου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἤδη ἐπισήμων μεταφράσεων Γαλλιστί καὶ Ἰταλιστί, ὡς ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῶν κυκλοφορησάντων μεταφράσεων Ἑλληνιστί.